

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Tomáše Vokáče

konané dne 4. 9. 2012

téma práce: „*Angažované drama všedního dne (Francouzské sociálně angažované drama přelomu 19. a 20. století)*“

přítomní: Mgr. Petr Christov, Ph.D.
prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.
prof. PhDr. Eva Stehlíková
doc. Pavel Janoušek
Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.
Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D.

omluven: prof. PhDr. Petr Kyloušek, CSc.

Předsedkyně komise prof. Eva Stehlíková zahájila obhajobu a představila přítomným kandidáta. Školitel prof. Vladimír Just představil kandidáta a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací. Zdůraznil zejména jeho hluboké znalosti a kvality publikační činnosti, ve které spojuje historickou problematiku s teoretickým uvažováním. Za pozoruhodné označil také to, že T. Vokáč hledá kořeny současné (postmoderní) dramatiky v 19. století, nikoli avantgardě. Cenné je i to, že odmytizovává některé představy, které se tradují v odborné i populární literatuře, např. ty o vševládném francouzském naturalismu. Školitel doporučil práci k obhajobě a ke knižní publikaci.

Tomáš Vokáč seznámil přítomné se svou prací. Představil vývoj své původní představy, že se bude věnovat dramatice Michela Vinavera, ale nakonec se jeho zájem přesunul k sociálně angažovanému dramatu a tzv. „dramatu všedního dne.“ Pokusil se pohlédnout na tvorbu francouzských naturalistů v dobovém kontextu a vymezit ji vůči tvorbě autorů symbolismu a repertoáru komercializovaného divadla. V centru však stojí E. Zola, H. Becque a Jean Jullien. Oponentský posudek Petra Kylouška přečetl dr. Martin Pšenička. Oponent ocenil několik kladů práce, především zájem o opomíjený proud francouzského realismu, což umožňuje zkoumat spojitosti mezi komerčním, nekomerčním a „kanonickým“ institucionalizovaným divadlem. Tato metoda navíc zhodnocuje kvality Théâtre Libre v nových souvislostech, protože doktorand

nezapomíná na soupevníky z jiných proudů. To vše činí s dobrou znalostí dobového kontextu a poučeně. Posledním významným kladem je úsilí zasadit zkoumané jevy do širšího kontextu a zobecňujícího diskurzu, když porovnává realismus a naturalismus konce 19. století s „neonaturalismem” konce 20. století a hledá korelace mezi společenskými transformacemi modernismu a postmodernismu.

K těmto paralelám měl však oponent několik připomínek. Vnímá tento oddíl práce jako silně ovlivněný emotivními apely Baudrillardovými. Upozorňuje na to, že je třeba zohlednit změnu, který nastala právě v době, o níž práce pojednává, a dovršovala se v antihegeliánských myšlenkových proudech 20. století. Týkala se negace esencialismu a přehodnocování vztahu mezi jevem a podstatou. Významným předělem je fenomenologie. Tyto procesy je tedy třeba brát v potaz.

Prof. Kysloušek dále upozornil na velkou slabinu práce, kterou je způsob vyjadřování. Práce obsahuje četné stylistické neobratnosti, syntaktické i gramatické prohřešky. Tyto prohřešky jsou však převáženy myšlenkovou náplní a informační hodnotou dizertace, a tak ji oponent doporučil k obhajobě.

Oponent Petr Christov přečetl svůj posudek. Kladně zhodnotil zvolené téma i metodu jeho zpracování. Kladně hodnotí doktorandův zájem o období, které stojí ve stínu zájmu o francouzský symbolismus, a to i v českém prostředí. Tomáš Vokáč pečlivě nakládá s daty, odkazy, citacemi.

Podotýká, že některé kapitoly jsou možná až příliš stručným shrnutím dané problematiky, zejména koncept členění divadla na „divadlo-kostel” a „divadlo-supermarket” by bylo vhodné rozvinout i s ohledem na dílo Jacquesa Copeaua, který s pojem divadla jako sociálního kostela pracoval.

Polemizovat by se dalo i s některými dalšími autorovými postřehy: při vztahu filosofie a dramatu je opomenuta tvorba Maurice Maeterlincka a Paula Claudela, příliš zkratkovitá tvrzení, jako je to o „nehratelných textech Michela Vinavera” apod.

Dále se oponent vyjadřuje k autorovu stylu, který je místy až příliš ovlivněn dikcí francouzské literatury, a to i té odborné. V práci nalézáme četné romanismy, ale i syntaktické a gramatické chyby.

Z hlediska čtivosti však nalézáme i velmi kvalitní úseky.

Navzdory prohřeškům ve formální oblasti je práce po obsahové stránce přínosným pokusem o zachycení divadelní historie. Oponent ji doporučuje k obhajobě.

Kandidát poděkoval za posudky a omluvil se za jazykovou stránku práce. V obou posudcích doktoranda zaujalo, že se nevěnují jádru práce, ale kapitole, která již byla publikována v *Divadelní revue*. Věnuje se v ní vztahu moderny a postmoderny v souvislosti s divadlem. Souhlasí s prof. Kylouškem v tom, že není dobré dělat paralely. Upozorňuje na vznik optimistických idejí a ideologií v 19. století, jež jsou v naprostém protikladu k pesimistické postmoderně. Kandidát zdůraznil i několik dalších rozdílných příznaků obou epoch.

K připomínce dr. Christova ke konceptu divadla-supermarketu a divadla-kostela sdělil kandidát, že je vnímá jako opozici divadla symbolismu (kostel) ke komerčnímu divadlu (supermarket). To, co se povedlo formulovat Jullienovi a Zolovi formulovat teoreticky, tedy revoluci ve tvaru inscenace, se Copeauovi a jeho Vieux Colombier povedlo uvést do praxe.

Kandidát si cení postřehu obou oponentů, že jeho způsob uchopení tématu je jiný. Naturalismus je hůře definovatelný směr v dramatu, jelikož mnoho jeho autorů, i těch uváděných v Théâtre Libre, se posléze uplatňuje v oficiálním divadle, a to i na prestižních scénách. Proto zvolil takový způsob pohledu na problematiku.

Na výtku dr. Christova, že závěr práce je snad příliš stručný, odpověděl kandidát, že závěry a shrnutí umísťoval na konce všech kapitol a nechtěl se opakovat. Uznává však, že pasáž o Maurici Maeterlinckovi mohla být delší.

Předsedkyně komise otevřela diskusi.

Diskuse:

Dr. Petr Christov hodnotí kladně, že práce vzbudila diskusi. To, že se nediskutuje o jádru práce, ale o jejím ukotvení v dobovém kontextu, znamená, že bez symbolismu a případně dalších proudů nelze zkoumaný problém podchytit, protože zkoumané období je nesmírně dynamické a mezi dobovými kulturními proudy existují pevné vztahy. Dále se zeptal, proč v práci není zohledněno Divadlo lidu Romaina Rollanda, což je divadlo skutečně pro všechny (kromě elity) a se silným sociálním akcentem.

Tomáš Vokáč připustil, že do práce se již nevešla kapitola o Dreyfusově aféře a politickém divadle, kam měly být zařazeny i názory R. Rollanda.

Pavel Janoušek se vyjádřil k pojmosloví užívaném v práci. Pochopil sice, proč kandidát v textu nepoužívá pojem avantgarda, a tak rezignuje na její odlišení od pojmu moderna. Stálo by však za to se s tímto řešením vyrovnat i v textu a svou strategii v tomto ohledu lépe osvětlit. Ocenil také, že slovo „angažovanost“ ztratilo svou pejorativní příchut' a lze je používat naprosto neutrálně.

Tomáš Vokáč souhlasí s tím, že tyto pojmy nepoužívá záměrně. Zolu a Dreyfusovu aféru vidí jako první kroky k politické angažovanosti literatury a divadla, a proto s tímto pojmem pracuje. Pavel Janoušek ocenil, že se v práci mluví právě o této angažovanosti divadla, protože se tak narušuje klamný obraz 90. let 19. století jako světa uzavřeného v uměleckém díle.

Eva Stehlíková uzavírá diskusi a vyzývá k hlasování.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování: Komise jednohlasně navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsala: Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D.

Podpis předsedy komise: